

Høring i arbeids- og sosialkomiteen tirsdag den 31. januar. CP-foreningens innspill til to saker:

1) Meld. St 8 (2022-2023) Menneskerettar for personar med utviklingshemming - Det handlar om å bli høyrte og sett.

CP-foreningen takker for muligheten til å komme innspill til denne stortingsmeldingen. Overordnet er vi glad for at meldingen omsider har kommet og at den tydelig slår fast at det er et politisk mål at personer med utviklingshemming skal likestilles, at de skal ha de samme rettighetene og mulighetene som alle andre til å delta i samfunnet.

Det viktige framover blir å omsette gode intensjoner og formuleringer til en god politisk praksis, slik at både barn, unge, voksne og eldre med utviklingshemming faktisk opplever reelle forbedringer i deres hverdag.

Brukerstyrt personlig assistent (BPA)

Det er vanskelig for utviklingshemmede å få innvilget BPA i dag, særlig for de som bor i kommunale omsorgsboliger/døgnbemannede fellesskap. Som det beskrives i stortingsmeldingen blir tjenestene i mange tilfeller utformet på en standardisert måte og levert som et samlet tilbud. Beboere er prisgitt det tilbudet som finnes i boligen og den enkelte har liten grad av medbestemmelse.

Flere av våre medlemmer forteller at det kan være vanskelig å delta på fritidstilbud eller på våre medlemsarrangementer slik de selv ønsker, fordi de ikke har assistent eller må tilfredsstille boligens oppsatte vaktplan. Dette bryter med CRPD-artikkel 19, som omhandler retten til et selvstendig liv og til å være en del av samfunnet.

Vi mener det er viktig å styrke BPA-ordningen og at flere med utviklingshemming får BPA. Dette vil forhindre unødvendig isolasjon og ensomhet. Vi mener at bosted og boform ikke skal ha betydning for å få innvilget BPA. Det er det faktiske behovet som skal være avgjørende. Vi mener også at BPA-ordningen er underkommunisert for denne gruppen og at det må jobbes mer aktivt med å informere og hjelpe til under søkeprosessen.

Bolig

Jamfør CRPD artikkel 19, skal personer med utviklingshemming sikres anledning til å velge hvor man skal bo og hvem man skal bo med. Vi i CP-foreningen opplever ofte at dette ikke er tilfelle. I mange kommuner må innbyggerne med utviklingshemming forholde seg til det boligtilbudet som kommunen allerede har etablert og har liten innflytelse på valg av bosted eller tjenester. Vi mener derfor at den individuelle retten til bolig må styrkes og at den enkelte må sikres mer reell medbestemmelse i valg av bosted. F.eks. må kommunene i større grad langtidsplanlegge og være i stand til å kunne gi råd til familier om bolig og etablering.

Det finnes også flere eksempler på at bygges store institusjonslignende omsorgsboliger og avlastningsboliger for barn og unge med funksjonsnedsettelse. Mange kommuner samlokaliserte for å kunne gi stordriftsfordeler pga. økonomiske hensyn. Vi støtter derfor et generelt tak på seks samlokaliserte enheter, men at det må gis unntak i de tilfeller der utviklingshemmede selv tar initiativ og ønsker å bo sammen.

Arbeid

Meldingen understreker retten til arbeid og at alle med utviklingshemming som kan og vil jobbe, skal ha mulighet til det. Meldingen beskriver samtidig at denne gruppa utgjør en lav sysselsettingsandel, sammenlignet med andre. Det er altså mange som står ufrivillig utenfor arbeidslivet i dag.

Vårt inntrykk er at ordningen med varige tilrettelagte arbeidsplasser (VTA) fungerer godt. I CP-foreningen har vi mange gode eksempler på at personer med utviklingshemming trives i sine varige tilrettelagte stillinger, særlig de som arbeider på ordinære arbeidsplasser. Det er viktig å fortsatt øke antall VTA og VTO plasser og at VTA-ordningen må beholdes som et statlig arbeidsmarkedstiltak og at dette ansvaret ikke overlates til helt til kommunene. Vi støtter selvsagt opp om stiftelser som «Helt med» og er glade for at denne ordningen fikk bevilget mer penger over statsbudsjettet i 2023.

Et viktig «arbeidsmarkedstiltak» er selvsagt å investere i utdanning og sørge for at elever med utviklingshemming blir inkludert i skolen og får fullført utdanning (Men vi har valgt å ikke utdype det nærmere her i denne høringsuttalelsen)

Helse/Habilitering

Vi mener det er viktig å styrke habiliteringstilbudet for barn og voksne for alle med funksjonsnedsettelse, og i høyeste grad også for de med utviklingshemming som utgjør en stor gruppe i habiliteringstjenesten. Vårt mål er å styrke dagens habiliteringstilbud, både i spesialisthelsetjenesten og primærhelsetjenesten.

Vi mener det er på tide at barne- og voksenhabiliteringene i helseforetakene må få et kvalitets- og statusløft, fordi dagens tilbud har blitt nedprioritert i for lang tid. Det er i dag altfor store forskjeller i tilbudet rundt om i landet og det er helt nødvendig å etablere en mer likeverdig habiliteringstjeneste. CP-foreningen har over lang tid arbeidet for en mer systematisk oppfølging av voksne (over 18 år).

Det er også viktig å sikre personer med utviklingshemming bedre tilgang på generelle helsetjenester, da vi frykter at alvorlige sykdommer ikke fanges godt nok opp. Det er viktig at alle får det samme tilbudet om screeningsundersøkelser som mammografi, gynekologi eller gastrokopi osv. Det er også viktig at alle planer (både nasjonale og kommunale) om eldreomsorg og demens også omhandler personer med utviklingshemming.

Ferietilbud

For enkelte med utviklingshemming og store hjelpebehov er ferieturer nesten helt uopnåelig, både økonomisk og praktisk. For disse kan en ukes ferietur beløpe seg til store summer, fordi man må betale både lønn til personale og merkostnader ved reise og opphold. Vi mener derfor at kommunene i større grad må dekke merkostnader knyttet til feriereiser enn det som er tilfelle i dag. I tillegg mener vi også at kommunene i større grad selv må arrangere gode sommertilbud for beboerne i de ulike omsorgsboligene.

2) Representantforslag om hva det koster å være funksjonsnedsett - et offentlig utvalg som skal utrede de økonomiske levekårene for personer med nedsatt funksjonsevne og deres nærmeste familie.

CP-foreningen støtter forslaget om at det skal settes ned et utvalg som skal utrede de økonomiske levekårene for personer med nedsatt funksjonsevne og deres nærmeste familie. Utgiftene blir stadig høyere, og inntektene står tilnærmet stille. De aller fleste av våre medlemmer har merkostnader som følge av CP-diagnosen sin. Vi trenger mer kunnskap om de økonomiske levekårene, slik at vi kan motvirke fattigdom og unngå at store grupper i samfunnet får det økonomisk vanskeligere. Likevel vil vi understreke at det er mange forbedringer som kan gjøres allerede nå.

Her er områder vi synes er viktige:

- Heve uføretrygdens minstestøtelser.
- Endre regelverket for unge uføre, slik at vilkåret for å få innvilget den høyeste satsen ikke knyttes til om tilstanden er alvorlig eller ikke. Vi mener alle unge som har fått innvilget uføretrygd bør være kvalifisert til en høyere ytelse.
- at de som har fått innvilget arbeidsavklaringspenger (AAP) skal beholde de til de enten er avklart til arbeid eller uføretrygd.
- Gjøre det reelt enklere for uføretrygdede å kombinere arbeid med trygd.
- Redusere det samlede egenandelsnivået.
- Sikre en grunnstønadordning som faktisk dekker de ekstraavgiftene kronisk syke og funksjonshemmede har.
- Endre bostøtteregelverket, slik at flere uføre får bostøtte.